

БЛАЖЕНІЙШИЙ ЕПІФАНІЙ: «ТОМОС НАДАНИЙ І ВІН НІКОЛИ НЕ БУДЕ ВІДКЛИКАНИЙ»

Перший офіційний архіпастирський дводенний візит до Львова предстоятеля Епіфанія після проголошення Православної церкви України відбувся 10-11 квітня 2019 року. Глава ПЦУ привіз чудотворну ікону Божої Матері «Кікську», зустрівся із журналістами і взяв участь у науковій конференції «Томос і Україна» у Львівському національному аграрному університеті, де йому присвоїли звання DOCTOR HONORIS CAUSA LNAU (почесного доктора).

На зустрічі із журналістами (11 квітня) Глава української православної церкви наголосив, що надання синодального патріаршого томосу Україні з рук Вселенського Патріарха Варфоломія про автокефалію Православної церкви України засвідчує незалежність автокефальної помісної православної церкви у статусі митрополії. Ця подія має значення не лише у контексті подій минулого року, а й для сьогодення і наступних віків.

На Об'єднавчому соборі (15 грудня 2018 року), коли всі церкви злилися (Українська православна церква Київського патріархату, Українська Автокефальна православна церква і частково Укра-

їнська православна церква Московського патріархату (яка зараз має змінити свою назву на Російська православна церква в Україні)) і утворили єдину помісну православну церкву, але не в статусі патріархату, а митрополії. За умовою Вселенського Патріарха ПЦУ може мати патріархат після отримання визнання іншими православними помісними церквами. Однак, за словами Епіфанія, це ніяк не принижує честі і гідності українського православ'я.

Глава ПЦУ зауважив також і те, що у диптиху, серед інших православних церков є багато церков, які не у статусі патріархату, наприклад, Кіпрська православна церква, яка отримала статус автокефалії на третьому вселенському соборі, не є патріаршою церквою, а є архієпископією. Елладська православна церква, яка є великою церквою у сім'ї православних церков, не має патріаршого статусу. Тому на цьому початковому етапі, вважає митрополит, православна церква України є митрополією і повноцінною православною церквою, яка займає своє почесне 15 місце у диптиху серед інших православних. «Якщо ми об'єднаємося і створимо єдину помісну православну церкву, яка об'єднає усіх православних християн в Україні, то ми зможемо досягнути і вищого статусу – статусу патріархату. Але статус патріархату – це тільки почесний статус, а в правах всі церкви є рівними (наприклад, наша церква з болгарською, румунською, які мають патріархат), адже це не впливає на прийняття самостійних рішень без втручання інших релігійних центрів. Тому ми не ставимо зараз за мету, що маємо бути патріархатом. Ми є незалежною церквою і прагнемо визнання іншими православними церквами», – наголосив Епіфаній.

На сьогодні Православна Церква України керується зареєстрованим у державі статутом (наближеним до грецької традиції), прийнятим 15 грудня на Об'єднавчому соборі у Софії Київської.

Навколо визнання Православної церкви України іншими православними церквами Європи виникає багато питань, які породжують думки щодо наслідків. Зокрема, йдеться про невизнання Польською автокефальною православною церквою української автокефалії та те, що вона називає українську православну церкву не канонічною

і не визнає її. На ці закиди митрополит Епіфаній відповів, що ПЦУ прагне мати братні стосунки з усіма православними церквами, у тому числі із Польською православною церквою. Він висловив сподівання, що поступово їхні думки зміняться, завдяки контактам та діалогу. Митрополит нагадав також і про те, що ще до отримання томосу було несприйняття цього питання, зараз же лунають думки з цього питання, з боку предстоятеля польської православної церкви блаженішого Сави про те, що українська церква має право на статус автокефалії. Однак, можна припустити, що такі висловлювання польського митрополита викликані тиском української громади у Польщі, де православні віряни організували збір підписів за визнання української православної церкви, тому і змінилася риторика митрополита Сави.

«Польські віряни зверталися до керівництва церкви з питанням, як вони можуть допомогти у визнанні польською церквою української автокефалії. Вони мають право звертатися до своїх пастирів, ієрархів, щоб українська була теж визнана як автокефальна. Польща отримала томос у 1924 році, тому ми теж маємо право на його отримання. Українці виявляють активність, гуртуються, нагадують своїм пастирям, що вони повинні визнати автокефалію української православної церкви», – наголосив Епіфаній. Також він зауважив, що загалом, і у Європі, і у Сполучених Штатах, і у Канаді є багато українців, які також допомагають у визнанні автокефального статусу. Але і у томосі, і у статуті чітко прописано, що українська православна церква не має права опікуватися українською діаспорою, тому що вся діаспора належить Вселенському Патріарху.

У контексті приєднання УПЦ МП до ПЦУ, митрополит Епіфаній зазначив, що діалогу між Українською православною церквою (Московського патріархату) і Православною церквою України немає. «Двері нашої церкви відкриті для ієрархів, для духовенства, для вірян, які перебувають у складі Російської православної церкви. Наші звернення залишаються без відповіді. Ми з позитивом спостерігаємо перехід до української православної церкви парафій московського патріархату. Цей процес більш активний на Західній Україні, на Сході складніша ситуація. Однак ми хочемо, щоб цей процес був до-

бровільним, мирним, без примусу. держава не втручається у цей процес, вона лише забезпечує порядок. І згідно з українським законодавством має захистити право громадян на вільний релігійний вибір», – пояснив глава ПЦУ.

Митрополит Епіфаній звернув увагу і на тотальний спротив визнання української митрополії з боку Російської Федерації і Російської православної церкви. Зазначив блаженіший і те, що на рівні держави і на рівні церкви ведуться перемовини з іншими помісними православними церквами – деколо лякають, деколо спонукають, на інших тиснуть, бо до цього часу Російська православна церква мала вплив на інші помісні православні церкви. Тому не вправившись із завданням, які поставила Російська Федерація перед Російською православною церквою, не допустити автокефалії, надання томосу українській церкві, вони намагаються зробити розкол у світовому православ'ї. Розділити його на дві частини: на тих, хто підтримує Російську православну церкву і тих, хто підтримує Вселенського Патріарха. «Але я вірю у те, що розколу не буде, оскільки сьогодні думка тих православних церков, які на початку нашітовані були негативно, трансформуються. Поступово ведуться переговори з нашого боку, з боку Вселенського Патріарха і поступово нашу церкву визнають більшість православних церков. Але останньою, яка залишиться, це буде Російська православна церква, яка ніколи не змириться і не визнає нашої автокефалії, тому що для них це є відрив від її патріархату як від своєї матері. Але це не мами – це мачуха, бо для нашої церкви матір'ю є константинопольський патріархат, який і визнав той акт 1686 року неканонічним і відновив історичну справедливість», – наголосив блаженіший Епіфаній.

Основне завдання зараз для Російської Федерації і Російської православної церкви – посяти сумнів у тому, що томос може бути скасований, що його відкинуть з обранням нової влади. «Але це не залежить від них, це залежить суто від рішення Вселенського Патріарха. Тому томос наданий і він ніколи не буде відкликаний», – так митрополит Епіфаній спростував чутки про можливе скасування томосу.

На питання журналістів про небезпеку розколу українського православ'я, глава ПЦУ відповів, що не вбачає загрози створення ще однієї гілки чи розділенні вже об'єднаного православ'я. Він вважає, що Москва не може заспокоїтися і прийняти те, що Україна отримала томос і автокефальну православну церкву. «Для них це є певною мірою катастрофою. Тому будуть на-

магання до того, щоб зруйнувати нас із середини. Це те, що зараз бачимо в українській державі. Що ми бачимо на Сході України? Фізично вони не можуть посунути далі, бо ми маємо потужне військо, захисників, які є духовно сильними. І Путін побачив, що фізично нас здолати неможливо. Тому зараз відповідальний час, коли обираємо главу української держави, є намагання розділити нас із середини», – застерігав блаженіший Епіфаній.

Журналісти поцікавилися також, як буде ПЦУ проводити демократизацію і деімперіалізацію духовного простору, і як змінюватиметься зовнішньо і внутрішньо православ'я. На що Митрополит Епіфаній відповів, що Православна церква України цілком готова до відходу від російсько-імперських традицій, які впродовж трьох століть укорінилися у життя православної церкви. Наголосив він також на тому, що всі ці процеси будуть поступовими і добровільними. До слова, тепер православні архієреї носять головний убір, який за стилем ближчий грецькій традиції. Також запроваджуватимуться реформи у духовній освіті.

Глава української православної церкви заявив, що ПЦУ готова поступово змінюватися, реформуватися, бути більш відкритою і доступнішою для вірян, оскільки раніше критикували православну церкву як закриту структуру: «Ми готові до тих реформ, які стосуються певних традицій, але стосовно нашого віровчення, то ми не зможемо ніколи у цьому напрямі реформуватися. В адміністративному плані – усі зберігають свої позиції, якими вони володіли до Об'єднаного собору. Ми поступово впроваджуватимемо реформи, яких вимагатиме час». Також глава православної церкви висловив за-

стереження щодо активного впровадження реформ у різних питаннях, зокрема щодо календарної реформи. Він навів приклад, що у Елладській православної церкві на підґрунті календарної реформи утворився старостильницький розкол. Тому, на його думку, всі зміни потрібно впроваджувати поступово, з урахуванням суспільних запитів і потреб.

Наостанок митрополит Епіфаній додав, що Російська Федерація і Російська православна церква намагаються шляхом маніпуляцій переконати українців у тому, що ПЦУ стала державною церквою, що блаженіший заперечив і наголосив, що в Україні ніколи не буде державної церкви.

Тетяна СЛОТЮК,
доцент кафедри української преси
ЛНУ імені Івана Франка

